

บทที่ 2

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพ ปัญหาความต้องการการศึกษา และแนวทางพัฒนาการศึกษาของแรงงานไทยที่จะไปทำงานต่างประเทศ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัย โดยรวบรวมสาระสำคัญ ซึ่งแบ่งเป็นขั้นตอนการนำเสนอ ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของกลุ่มแรงงานไทย
2. ปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมของแรงงานไทยในช่วงแผนพัฒนาแรงงานและสวัสดิการสังคม ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2538-2544)
3. ความต้องการการศึกษาและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาของแรงงานไทย
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. สภาพทั่วไปของแรงงานไทย

จากเอกสารการศึกษาเรื่อง "กำลังแรงงาน การมีงานทำและการว่างงาน" ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2540-2544 ของกองแผนทรัพยากรมนุษย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้สรุปภาพรวมการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างกำลังแรงงาน การมีงานทำและการว่างงานว่า เป็นผลมาจากความสำเร็จของนโยบายการลดอัตราการเพิ่มของประชากร การขยายโอกาสการศึกษาขั้นพื้นฐานจาก 6 ปี เป็น 9 ปี การกระจายความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาคและชนบท ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตลาดแรงงานของไทยที่สำคัญโดยสรุปคือ

1.1 กำลังแรงงานใหม่

กำลังแรงงานใหม่ที่เข้าสู่ตลาดแรงงานมีการปรับตัวอย่างรวดเร็วคือ ในช่วงปี พ.ศ.2532-2536 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นของกำลังแรงงานเฉลี่ยประมาณปีละ 400,000 คน แต่ในช่วงปี พ.ศ.2537-2539 จะลดลงเป็น 291,000 คน และ 151,000 คน ตามลำดับ และจะกลับตัวเพิ่มขึ้นอีกหลังปี 2540 เป็น 176,000 คน และในช่วงปี 2542-2544 จะเป็นผลให้กำลังแรงงานใหม่ที่เข้าสู่ตลาดแรงงานเพิ่มขึ้นเป็น 212,000 และ 259,000 คน ตามลำดับ

1.2 การมีงานทำ

การมีงานทำของไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบอุตสาหกรรมสมัยใหม่มากขึ้น โครงสร้างการมีงานทำคิดเป็นสัดส่วนระหว่างภาคเกษตรกรรมต่ออุตสาหกรรมดังนี้คือ ในปี พ.ศ.2540 เป็นต้นไป จะมีสัดส่วนการมีงานทำภาคเกษตรต่อภาคอุตสาหกรรม จะลดลงเหลือ ร้อยละ 47 : 53 และ 45 : 55 ตามลำดับ

1.3 การว่างงาน

เศรษฐกิจขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ทำให้อัตราการว่างงานลดต่ำลง การที่เศรษฐกิจไทยขยายตัวในอัตราเฉลี่ยประมาณร้อยละ 8.0-8.5 ต่อปี เป็นผลทำให้ความต้องการแรงงานของกำลังคนในระดับกลาง และสูงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกันตลาดแรงงานไทยก็ยังเผชิญกับปัญหาการขาดแคลนกำลังคนระดับล่าง สะท้อนให้เห็นว่า จำนวนผู้ว่างงานโดยเปิดเผยของไทย ได้ลดต่ำลง โดยมีแนวโน้มลดลงจาก 155,000 คน ในปี 2554 เหลือเพียง 125,000 คนในปี 2536 และประมาณว่าการว่างงานนี้จะมีการปรับตัวเพิ่มขึ้นไม่มากนัก โดยจะมีผู้ว่างงานเพิ่มจาก 125,000 คน ในปี 2537 เป็น 127,000 คน และ 132,000 คน ในปี 2540 และ 2544 (กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, 2539)

จากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในตลาดแรงงานต่าง ๆ ดังกล่าว ได้ชี้ให้เห็นว่าตลาดแรงงานของไทยในช่วงปี 2537-2544 จะตกอยู่ในภาวะตึงตัวมากยิ่งขึ้น และในบางช่วงเวลาได้ก้าวเข้าสู่ภาวะการจ้างงานเต็มที่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูการผลิตปลูกประจำปีระหว่างเดือนกรกฎาคม-กันยายนของทุกปี จะมีความต้องการแรงงานในภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ประกอบกับความต้องการแรงงานในภาคอุตสาหกรรมและบริการที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อสภาวะเศรษฐกิจในช่วงปลายปี 2540 ประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจซบเซา มีอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมจึงมีนโยบายส่งเสริมให้แรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของแรงงาน ให้โอกาสในการประกอบอาชีพและมีงานทำ มีรายได้มั่นคง และประการสำคัญคือต้องการยกระดับความรู้พื้นฐานแก่แรงงานไทยที่พบว่าร้อยละ 81.4 ของกำลังแรงงาน มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่าระดับประถมศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2540: 15) เป็นแรงงานไร้ฝีมือ (Unskilled Labour) เข้าสู่ตลาดแรงงานในต่างประเทศ โดยมีความคาดหวังว่าแรงงานไทยจะได้รับประสบการณ์ในการทำงานเพื่อพัฒนาฝีมือ มีรายได้ที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสามารถนำความรู้ความสามารถจากการทำงานมาใช้ในประเทศได้ จึงมีนโยบายจัดส่งแรงงานเดินทางไปทำงานต่างประเทศโดยถูกต้องตามกฎหมาย 5 วิธีคือ

1. บริษัทจัดหางานจัดส่ง บริษัทจัดหางานที่จะจัดส่งคนงานไปทำงานต่างประเทศต้องจดทะเบียนต่อนายทะเบียนจัดหางานกลาง (อธิบดีกรมการจัดหางาน) และเมื่อ

ติดต่อหาตำแหน่งในต่างประเทศได้แล้ว จะต้องขออนุญาตจัดส่งคนงานไปทำงานต่างประเทศ โดยยื่นขอต่อกรมการจัดหางาน และขอคนงานจากศูนย์ทะเบียนคนงาน เมื่อได้รับอนุญาตให้จัดส่งแล้วจึงจะจัดส่งคนงานไปได้

2. กรมการจัดหางานจัดส่ง นายจ้างในต่างประเทศจะไม่สามารถเข้ามาทำการรับสมัครเพื่อพาลูกจ้างในประเทศด้วยตนเองได้ และปัจจุบันกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมมีนโยบายให้กรมการจัดหางานเร่งดำเนินการจัดส่งคนงานไปทำงานต่างประเทศโดยรัฐจัดส่ง ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหาการหลอกลวงคนงานและการเสียค่าหัวแพง

3. นายจ้างพาลูกจ้างไปทำงานในต่างประเทศ นายจ้างในประเทศไทยที่ประมุขงานหรือมีกิจการสาขาในต่างประเทศสามารถพาลูกจ้างไปทำงานในกิจการของตนในต่างประเทศ โดยยื่นคำขอต่อกรมการจัดหางาน

4. นายจ้างพาลูกจ้างไปฝึกงานในต่างประเทศ กรณีไม่เกิน 45 วัน จะต้องแจ้งต่ออธิบดีกรมการจัดหางาน และกรณีเกิน 45 วัน จะต้องยื่นขออนุญาตต่ออธิบดีกรมการจัดหางานหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ทั้งนี้การส่งลูกจ้างไปฝึกงานจะเรียกเก็บเงินหรือประโยชน์อื่นใดมิได้

5. คนงานเดินทางไปทำงานด้วยตนเอง ในกรณีที่คนหางานได้งานทำในต่างประเทศโดยมิได้ใช้บริการของบริษัทจัดหางาน คนงานต้องแจ้งการเดินทางด้วยตนเองต่ออธิบดี ในกรมการจัดหางานก่อนเดินทางไม่น้อยกว่า 15 วัน เมื่อปฏิบัติเช่นนี้แล้วจึงจะเดินทางออกไปได้

สำหรับการจัดส่งคนงานไปทำงานต่างประเทศโดยบริษัทจัดหางานเป็นผู้จัดส่ง ได้มีพระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนงาน ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2537) ที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 28 กันยายน 2537 และยังใช้ถึงปัจจุบันสาระสำคัญของพระราชบัญญัติจัดหางานและการคุ้มครองคนงาน สรุปได้ดังนี้

1. การจัดตั้งบริษัทจัดหางานต่างประเทศ

ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนต้องเป็นบริษัท จำกัด หรือบริษัทมหาชน จำกัด มีทุนจดทะเบียนและชำระแล้วไม่น้อยกว่า 1 ล้านบาท มีจำนวนผู้ถือหุ้นสัญชาติไทยไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของจำนวนผู้ถือหุ้นทั้งหมด และต้องวางหลักประกันไว้ต่อนายทะเบียนจัดหางานกลางจำนวน 5 ล้านบาท ซึ่งอาจเป็นเงินสดหรือพันธบัตรรัฐบาล หรือสัญญาค้ำประกันของธนาคาร (กรมการจัดหางาน, 2538)

2. ขั้นตอนการจัดส่งคนหางาน

บริษัทจัดหางานต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตแล้ว จำต้องยื่นหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อขออนุญาตจัดส่งคนงานไปทำงานต่างประเทศเมื่อมีคำขอตำแหน่งงานจากนายจ้างต่างประเทศเป็นคราว ๆ ไป ทั้งนี้ขั้นตอนการดำเนินการตามกฎหมาย ได้แก่

- (1) ยื่นคำขออนุญาตรับสมัคร หรือประกาศรับสมัครคนหางานเป็นการล่วงหน้า ซึ่งนโยบายกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมในปัจจุบันกำหนดให้บริษัทจัดหางานต้องคัดเลือกคนหางานจากศูนย์ทะเบียนคนหางานเท่านั้น เพื่อลดบทบาทสายนายหน้าจัดหางานเถื่อน
- (2) ยื่นคำขออนุญาตจัดส่งคนหางานไปทำงานต่างประเทศ
- (3) ส่งคนหางานที่ได้รับอนุญาตเข้ารับการอบรมก่อนเดินทางเพื่อให้ทราบเกี่ยวกับกฎหมาย ขนบธรรมเนียม ประเพณีของประเทศที่คนหางานจะไปทำงาน ตลอดจนสุขภาพ การจ้างงาน พร้อมทั้งส่งเงินเข้ากองทุนเพื่อช่วยเหลือคนหางานไปทำงานในต่างประเทศ
- (4) จัดให้คนหางานเดินทางออกนอกราชอาณาจักร ผ่านด่านตรวจคนหางาน
ทั้งนี้ คนหางานที่จะไปทำงานต่างประเทศ ต้องผ่านการทดสอบฝีมือแรงงาน จากศูนย์ทดสอบฝีมือที่ได้รับอนุญาตถูกต้องจากกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน และผ่านการตรวจสุขภาพจากสถานพยาบาลที่มีมาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. อัตราค่าบริการและค่าใช้จ่าย

ตามกฎหมายกำหนดให้บริษัทจัดหางานเรียกหรือรับค่าบริการไว้วงหน้าได้ไม่เกิน 30 วัน ก่อนการเดินทาง โดยจะต้องออกใบรับเงินตามแบบที่อธิบดีกำหนด (แบบ จง.37) และขณะนี้อัตราค่าบริการและค่าใช้จ่ายดังกล่าวได้กำหนดไว้ตามประกาศกระทรวงแรงงานเรื่อง กำหนดอัตราค่าบริการและค่าใช้จ่ายที่เรียกเก็บจากคนหางาน (ฉบับที่ 4) ลงวันที่ 7 กรกฎาคม 2538 ซึ่งกำหนดไว้ดังนี้

- (1) ค่าบริการ ไม่เกินจำนวนค่าจ้างรายเดือนที่คนหางานได้รับจากนายจ้างในเดือนแรก
- (2) ค่าใช้จ่าย ไม่เกิน 15,000 บาท ยกเว้นได้หวั่นค่าใช้จ่ายในการจัดส่งเรียกหรือรับได้เท่าที่จ่ายจริง แต่เมื่อรวมกับค่าบริการตามข้อ (1) แล้วต้องไม่เกิน 56,000 บาท

4. ความรับผิดชอบของบริษัทจัดหางาน

ตามกฎหมายได้กำหนดให้ความคุ้มครองแก่คนหางาน กรณีที่ประสบปัญหาที่สำคัญไว้ดังนี้

- (1) หากคนหางานไม่ได้งานตามสัญญาจัดหางาน จะต้องจัดการให้คนหางานเดินทางกลับประเทศไทยโดยออกค่าพาหนะ ค่าที่พัก ค่าอาหารและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จำเป็นให้แก่คนหางานจนกว่าคนหางานจะเดินทางกลับประเทศไทย
- (2) หากคนหางานได้ค่าจ้างต่ำกว่าหรือได้ตำแหน่งงานไม่ตรงตามที่ระบุในสัญญาจัดหางานคนงานสามารถร้องขอเดินทางกลับได้ โดยแจ้งความประสงค์ของงานเป็นหนังสือให้ผู้รับอนุญาต หรือตัวแทนของผู้รับอนุญาตที่อยู่ในประเทศนั้นทราบภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ทราบว่าได้ค่าจ้างที่ต่ำกว่า หรือสิทธิประโยชน์อื่นไม่ตรงตามที่กำหนดไว้ในสัญญาจัดหางาน ซึ่งบริษัทจักต้องดำเนินการตาม (1) ข้างต้น แต่หากคนหางานต้องการอยู่ทำงานที่ได้ค่าจ้างต่ำกว่า

ดังกล่าวต่อไป บริษัทจัดหางานจักต้องคืนค่าบริการที่เรียกเก็บจากคนหางานก่อนเดินทางตาม ส่วนภายใน 30 วัน นับแต่วันที่คนหางานขอรับคืน

(3) กรณีบริษัทจัดหางานรับค่าบริการจากคนหางานแล้วไม่สามารถจัดส่งคนหางานไปทำงานได้ หรือคนงานไปทำงานแล้วไม่ได้งานตามสัญญา หรือได้ค่าจ้างต่ำกว่าหรือได้ ตำแหน่งงานไม่ตรงตามสัญญาและคนหางานไม่ประสงค์จะทำงานนั้น บริษัทต้องคืนค่าบริการ และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ทั้งหมดแก่คนหางานภายใน 30 วัน

(4) กรณีคนหางานไม่สามารถทำงานได้จนถึงสุดระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ใน สัญญาจัดหางาน เพราะถูกเลิกจ้างโดยไม่ใช้สาเหตุจากคนหางาน บริษัทจัดหางานต้องคืนค่า บริการและค่าใช้จ่ายที่เรียกเก็บจากคนหางานตามอัตราส่วนกับระยะเวลาที่คนหางานได้ทำงาน ภายใน 30 วัน

5. กฎหมายกำหนดให้คนหางานที่ไปทำงานต่างประเทศต้องเดินทางออกไป ตามด่านตรวจคนหางาน ซึ่งปัจจุบันมีอยู่ 11 แห่ง ใน 7 จังหวัดคือ กรุงเทพฯ สงขลา นราธิวาส ยะลา สตูล ภูเก็ต และเชียงใหม่

จังหวัด	ชื่อด่าน	ที่ตั้ง
กรุงเทพฯ	- ด่านตรวจคนหางานดอนเมือง	ในบริเวณดอนเมือง
สงขลา	- ด่านตรวจคนหางานพรหมแดน	ริมถนนกาญจนวนิชย์ บ้านคลองย่น ตำบลสำนักแต้ว อำเภอสะเดา
	- ด่านตรวจคนหางานทุ่งหมอ	ริมถนนปาดังเบซาร์-สะเดา ตำบลทุ่งหมอ อำเภอสะเดา
นราธิวาส	- ด่านตรวจคนหางานหาดใหญ่	อยู่ในบริเวณสนามบินหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่
	- ด่านตรวจคนหางานสุโขทัย-ลก	ริมถนนสายเอเชียที่ 18 อำเภอสุโขทัย-ลก
	- ด่านตรวจคนหางานตากใบ	บริเวณด่านศุลกากรตากใบ ตำบลเจ๊ะเห
ยะลา	- ด่านตรวจคนหางานเบตง	อำเภอตากใบ
สตูล	- ด่านตรวจคนหางานวังประจัน	ริมถนนสุขยางค์ อำเภอเบตง
	- ด่านตรวจคนหางานตำมะลัง	ริมถนนควนโดน-วังประจัน ตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน
ภูเก็ต	- ด่านตรวจคนหางานภูเก็ต	ในบริเวณด่านตรวจคนเข้าเมือง ตำบลตำมะลัง อำเภอควนโดน
เชียงใหม่	- ด่านตรวจคนหางานเชียงใหม่	ในบริเวณสนามบินภูเก็ต อำเภอถลาง ในบริเวณสนามบินเชียงใหม่ อำเภอเชียงใหม่

6. กองทุนเพื่อช่วยเหลือคนหางานไปทำงานในต่างประเทศ

เพื่อเป็นการให้ความช่วยเหลือแก่คนหางานที่ถูกทอดทิ้งอยู่ในต่างประเทศได้เดินทางกลับประเทศไทยและให้การสงเคราะห์แก่คนหางานที่ไปทำงานอยู่ในต่างประเทศ พระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ.2528 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2537 กำหนดให้มีกองทุนเพื่อช่วยเหลือคนหางานไปทำงานในต่างประเทศขึ้น และให้เป็นหน้าที่ของบริษัทจัดหางานจัดการให้นายจ้างต่างประเทศที่จ้างคนไทยส่งเงินเข้ากองทุน ถ้าไม่อาจจัดได้ให้เป็นหน้าที่ของบริษัทจัดหางานส่งเงินเข้ากองทุนแทนอัตราเงินที่ส่งเข้ากองทุนกำหนดในกฎกระทรวง ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2529) ดังนี้

อัตราคนละ 100 บาท สำหรับประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์

อัตราคนละ 200 บาท สำหรับประเทศบรูไน เนการา ตาลูซซาลาม ญี่ปุ่น

ฟิลิปปินส์ ศรีลังกา พม่า อินเดีย อินโดนีเซีย

ปากีสถาน และฮ่องกง

อัตราคนละ 300 บาท สำหรับประเทศอื่น ๆ

7. การควบคุมและการลงโทษ

มาตรา 67, 69, 70 ของพระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ.2528 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2537 กำหนดให้บริษัทจัดหางานปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย และหากพบว่าการปฏิบัติไม่ถูกต้อง นายทะเบียนสามารถสั่งพักใช้ใบอนุญาต กำหนดครั้งละไม่เกิน 120 วัน และเพิกถอนใบอนุญาตได้ อย่างไรก็ตามบริษัทที่ถูกสั่งพักใช้หรือถูกเพิกถอนใบอนุญาตมีสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีได้ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง

1.3 การบริหารแรงงานไทยในต่างประเทศและตลาดแรงงานไทยในต่างประเทศ

สำนักงานบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ กรมการจัดหางาน เป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลการจัดหางานต่างประเทศ ซึ่งมีหน้าที่ดังนี้

3.1 จัดทะเบียนบริษัทจัดหางานต่างประเทศ ลูกจ้าง ตัวแทนจัดหางาน และการขอเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.2 เรียกเก็บ รักษา พิจารณาหักหลักประกันบริษัทจัดหางานและตัวแทนจัดหางานที่ต้องวางไว้ตามกฎหมาย

3.3 พิจารณาคำขอตำแหน่งงานและสัญญาจ้างในการจัดส่งแรงงานไทยไปต่างประเทศของบริษัทจัดหางานต่างประเทศ

3.4 พิจารณาอนุญาตพาลูกจ้างไปทำงานหรือฝึกงานในต่างประเทศจากนายจ้างในประเทศ

3.5 บริการจัดหางานให้แก่ชายจ้างในต่างประเทศที่ประสงค์จะให้หน่วยงานของรัฐจัดส่ง (ปัจจุบันอยู่ในความรับผิดชอบของกองการจัดหางานต่างประเทศ ซึ่งจัดตั้งขึ้นเป็นกองภายในของกรมการจัดหางาน)

3.6 ตรวจสอบและดูแลการเดินทางไปทำงานต่างประเทศด้วยตนเอง

3.7 ติดตามข่าวสารตลาดแรงงานต่างประเทศ เพื่อกำหนดแนวทางในการส่งเสริมแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศ

3.8 ปฏิบัติงานเลขาคณะกรรมการตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับการส่งเสริมแรงงานไทยไปต่างประเทศ

3.9 พัฒนาความพร้อมของคนหางานก่อนเดินทางไปทำงานในต่างประเทศ

3.10 บริหารเงินกองทุนเพื่อช่วยเหลือคนหางานไปทำงานในต่างประเทศ

3.11 ตรวจสอบการดำเนินการของบริษัทจัดหางานต่างประเทศ ตลอดจนบุคคลและนิติบุคคลที่จัดหางานต่างประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาต รวมทั้งดำเนินคดีผู้ฝ่าฝืนกฎหมายจัดหางานและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

3.12 รับคำร้องทุกข์คนหางานและพิจารณาดำเนินการให้ผู้ร้องทุกข์ได้รับความช่วยเหลือตามกฎหมาย

3.13 ตรวจสอบการเดินทางไปทำงานต่างประเทศ ณ บริเวณด่านตรวจคนหางานทั่วประเทศ

3.14 ให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับคนงานไทยในต่างประเทศและข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้องกับการจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศ

3.15 ทำหน้าที่ศูนย์ทะเบียนคนหางานที่ประสงค์จะไปทำงานต่างประเทศ

บทบาทของกรมการจัดหางานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแรงงานของไทยไปทำงานต่างประเทศ ยังมีหน้าที่ในการช่วยเหลือเป็นโครงการสินเชื่อเพื่อไปทำงานต่างประเทศ สำนักงานบริหารแรงงานไทยในต่างประเทศ (กรมการจัดหางาน, 2538) ได้สรุปสถานการณ์ของแรงงานไทยที่ไปทำงานในต่างประเทศในระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2535-2537) ปรากฏว่ามีคนหางานเดินทางไปทำงานต่างประเทศโดยผ่านด่านตรวจคนหางานของกรมการจัดหางานจำนวน 398,432 คน การเดินทางไปทำงานโดยการจัดส่งของบริษัทจัดหางานนั้น คนหางานจะต้องเสียเงินค่าบริการและค่าใช้จ่ายจำนวนมาก และเนื่องจากคนหางานส่วนใหญ่มีรายได้น้อย ไม่มีเงินเพียงพอค่าบริการและค่าใช้จ่ายที่จำเป็น จึงต้องกู้เงินจากธนาคาร หรือกู้นอกระบบเป็นผลให้คนหางานต้องรับภาระหนี้สินเกินความสามารถที่จะชดเชยคืนได้ บางรายต้องสูญเสียที่ดินทำกิน ทำให้ครอบครัวประสบความเดือดร้อน เป็นปัญหาสังคมที่รัฐบาลต้องรับผิดชอบเพิ่มขึ้น

กรมการจัดหางานตระหนักถึงปัญหาเหล่านี้ จึงได้จัดทำโครงการสินเชื่อเพื่อไปทำงานต่างประเทศเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของคนหางานในเรื่องค่าใช้จ่าย โดยความร่วมมือของธนาคารกรุงไทยจำกัด (มหาชน) ในการนี้ธนาคารควรจัดสรรวงเงิน 500 ล้านบาท ให้คนหางานกู้ยืมไปในอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าอัตราปกติของธนาคาร คนหางานจะขอกู้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการไปทำงานต่างประเทศ คนละไม่เกิน 50,000 บาท โดยเสียดอกเบี้ยต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยสำหรับลูกค้ารายย่อยชั้นดี (MRR) อยู่ร้อยละ 3 ต่อปี กรมการจัดหางานจะเบิกจ่ายงบประมาณที่ได้รับในปี 2538 จำนวน 15 ล้านบาท ชดเชยเงินส่วนต่างให้แก่ธนาคาร แนวทางความร่วมมือระหว่างกรมการจัดหางานและธนาคารส่วนที่เป็นภาระสำคัญปรากฏอยู่ในข้อตกลงระหว่างสองฝ่าย ซึ่งได้ลงนามร่วมกันเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2535 และทำให้คนหางานสามารถติดต่อขอกู้ได้ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2538 เป็นต้นไป

ดังนั้นคนหางานที่มีความพร้อมจะไปทำงานต่างประเทศแต่ไม่มีเงินค่าบริการและค่าใช้จ่ายและต้องการกู้เงินตามโครงการนี้ อาจติดต่อขอหนังสือรับรองสิทธิการกู้เงินจากสำนักงานบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ กรมการจัดหางานหรือสำนักงานจัดหางานจังหวัดที่ลงทะเบียนเพื่อไปทำงานต่างประเทศไว้เพื่อนำไปแสดงต่อธนาคารกรุงไทยในการขอกู้เงินตามโครงการต่อไป ถ้าอยู่ในกรุงเทพสามารถติดต่อได้ที่ธนาคารกรุงไทยสาขาโคก-ดินแดง ผู้ที่อยู่ต่างจังหวัดสามารถติดต่อขอกู้ผ่านสาขาของธนาคารตามภาคต่าง ๆ ได้แก่ สาขาสระบุรี พระนครศรีอยุธยา นครนายก แพร่ ปทุมธานี เชียงราย อ่างทอง เชียงใหม่ สุพรรณบุรี ลำปาง สิงห์บุรี ลำพูน ลพบุรี แม่ฮ่องสอน นครปฐม นครราชสีมา สมุทรสาคร ร้อยเอ็ด สมุทรสงคราม สุรินทร์ กาญจนบุรี บุรีรัมย์ นครสวรรค์ อุบลราชธานี อุทัยธานี อำนาจเจริญ ชัยนาท ศรีสะเกษ พิจิตร ยโสธร กำแพงเพชร ขอนแก่น เพชรบูรณ์ มหาสารคาม พิษณุโลก อุดรธานี สุโขทัย หนองบัวลำภู ตาก หนองคาย อุดรดิตถ์ เลย น่าน มุกดาหาร พะเยา กาฬสินธุ์ สกลนคร นครพนม ปราจีนบุรี

ตลาดแรงงานไทยที่สำคัญในปัจจุบัน หรือมีการส่งออกแรงงานไทยไปทำงานมากที่สุด 10 อันดับแรก คือ ไต้หวัน บรูไน สิงคโปร์ อิสราเอล มาเลเซีย ญี่ปุ่น ฮองกง ซาอุดีอาระเบีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์และกาตาร์ (สำนักงานบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ, 2539) โครงการสินเชื่อเพื่อรับทำงานต่างประเทศจึงมีบทบาทสำคัญต่อแรงงานไทยที่จะไปทำงานต่างประเทศ

2. ปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมของแรงงานไทยในช่วงแผนพัฒนาแรงงานและสวัสดิการสังคม ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2538-2544)

ปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมส่วนใหญ่ ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นแบบสอบถามต้องอาศัยเนื้อหาจากแผนพัฒนาแรงงานและสวัสดิการสังคม ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2538-2544) ซึ่ง

ประกอบไปด้วยวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ประเด็นปัญหาสำคัญด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม ตลอดจนแนวทางแก้ไข ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้กำหนดแผนพัฒนาแรงงานและสวัสดิการสังคม ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2538-2544) นั้น เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทและกำหนดทิศทางพัฒนาแรงงานและสวัสดิการสังคมของกระทรวง ตลอดจนวางพื้นฐานให้กระทรวงแรงงานฯ เป็นกระทรวงของประชาชน เพื่อประชาชนโดยแท้จริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้ประชากรในวัยแรงงานมีงานทำตามความรู้ความสามารถและมีรายได้เพียงพอ เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ
2. เพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานให้มีคุณภาพ และปริมาณเพียงพอที่จะสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ จนสามารถดำรงสถานภาพการแข่งขันทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลกได้
3. เพื่อประชาชนทุกกลุ่มอาชีพ โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส ได้รับสวัสดิการสังคม มีหลักประกัน มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตและมีคุณภาพชีวิตที่ดี
4. เพื่อพัฒนาระบบบริหารงานให้กระทรวงเป็นกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมที่สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เป้าหมาย

1. เป้าหมายด้านการเพิ่มและขยายโอกาสการมีงานทำ เช่น ให้ประชาชนมีงานทำไม่ต่ำกว่าร้อยละ 96 ของกำลังแรงงานรวมของประเทศ ให้ครอบครัวผู้ด้อยโอกาสมีงานทำอย่างน้อยครอบครัวละ 1 คน และมีรายได้ไม่ต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ
2. เป้าหมายด้านการเพิ่มศักยภาพและพัฒนาฝีมือแรงงาน เช่น กำลังแรงงานที่ไม่มีฝีมือจะได้รับการพัฒนาเบื้องต้นไม่ต่ำกว่า 1.5 ล้านคน ทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานไม่ต่ำกว่า 300,000 คน พัฒนาบุคลากรฝึกอาชีพไม่ต่ำกว่า 25,000 คน
3. เป้าหมายด้านการเพิ่มคุณภาพชีวิตผู้ใช้แรงงาน เช่น มีรายได้พอเพียง มีความมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน เป็นต้น
4. เป้าหมายด้านการส่งเสริมสวัสดิการสังคม เช่น ผู้ใช้แรงงานทุกกลุ่มมีหลักประกันทำงานในระบบประกันสังคม

ประเด็นปัญหา

ประเด็นปัญหาสำคัญด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมของประเทศไทยที่ต้องเร่งแก้ไขดำเนินการในช่วงปี พ.ศ.2538-2544 ประกอบด้วย

1. ด้านการเพิ่มและขยายโอกาสการมีงานทำ

1.1 ให้มีบริการจัดหางานของรัฐอย่างกว้างขวางจนถึงระดับหมู่บ้าน อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 พัฒนาระบบข้อมูลด้านกำลังแรงงาน และความต้องการแรงงานให้ตอบสนองการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

1.3 พัฒนาการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้สอดคล้องกับภาวะความต้องการของตลาดแรงงาน

1.4 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการประกอบอาชีพอิสระและการรับเหมาช่วงงาน

1.5 ควบคุมดูแลการทำงานของคนต่างด้าวให้เหมาะสมกับการขยายการลงทุนในประเทศ และกำหนดมาตรการให้มีการถ่ายทอดความรู้ความสามารถแก่คนไทยอย่างจริงจัง ทั้งนี้โดยไม่กระทบกระเทือนต่ออาชีพของคนไทย

1.6 ควบคุม กำกับดูแลการจัดหางานของภาคเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศและให้ความคุ้มครองคนหางานให้ได้รับความเป็นธรรมในด้านค่าใช้จ่าย สภาพการจ้างและสวัสดิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการส่งคนงานไปต่างประเทศ จะเน้นการกำกับดูแลในด้านการลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง การได้รับค่าจ้างที่เหมาะสม การมีคุณภาพชีวิตที่ดีระหว่างการจ้างงานและการได้รับการพัฒนาฝีมือเพิ่มขึ้น

1.7 พิจารณาทบทวนกฎหมาย กฎ ระเบียบ คำสั่งเพื่อปรับปรุงให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ อันจะช่วยเพิ่มโอกาส การมีงานทำของประชาชน

2. ด้านการเพิ่มศักยภาพและพัฒนาฝีมือแรงงาน

2.1 จัดตั้งศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานให้ครบทุกจังหวัด และเพิ่มศักยภาพของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานที่มีอยู่ให้สามารถตอบสนองความต้องการพัฒนาฝีมือแรงงานของประเทศ

2.2 ประชากรวัยทำงาน ได้รับการฝึกฝีมือแรงงานให้มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเพิ่มปริมาณการฝึกอบรมระยะสั้นและปรับปรุงประสิทธิภาพการฝึก

2.3 เพิ่มโอกาสให้แก่แรงงานในการทำงาน โดยการฝึกยกระดับฝีมือแรงงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและเพิ่มรายได้

2.4 เน้นการพัฒนาฝีมือแรงงานที่ขาดแคลนให้ทันและเพียงพอกับความต้องการของตลาดแรงงาน

2.5 เร่งรัดพัฒนาศักยภาพและทักษะของประชาชนวัยทำงานให้สูงขึ้นเพื่อให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพและเพิ่มรายได้

2.6 เร่งการพัฒนาฝีมือแรงงานสตรีและเด็กให้มีศักยภาพ สามารถประกอบอาชีพและมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต

2.7 ส่งเสริมให้เจ้าของสถานประกอบการและองค์กรภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพช่างฝีมือ โดยเน้นการเร่งรัดให้มีมาตรการ เพื่อนำร่องพระราชบัญญัติส่งเสริมการฝึกอาชีพมาบังคับใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์

2.8 พัฒนาระบบการกำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ และการทดสอบฝีมือแรงงานให้ได้รับการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายและให้มีการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาระบบนี้ให้สัมพันธ์สอดคล้องกับระบบการจ้างงาน และการกำหนดค่าตอบแทนการทำงานของกำลังแรงงาน

2.9 ร่วมมือกับนานาชาติในการพัฒนาฝีมือแรงงาน

3. ด้านส่งเสริมสวัสดิการสังคม

3.1 พัฒนารูปแบบและระบบสวัสดิการสังคมให้มีความหลากหลายสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ โดย

- ขยายระบบสวัสดิการสังคมต่อกลุ่มเป้าหมายที่ต้องช่วยเหลือเร่งด่วน ซึ่งเป็นผู้ด้อยโอกาสทางสังคม เช่น ผู้ยากไร้ ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ผู้ไร้ฝีมือ ชนกลุ่มน้อย เด็กและเยาวชนครอบครัวยากจน ทั้งนี้เพื่อป้องกันปัญหาสังคม เช่น ปัญหาโสเภณี ปัญหาอาชญากรรม และปัญหาแรงงานเด็ก ฯลฯ

- ให้มีกลไกการพัฒนาและสงเคราะห์ในรูปขององค์กรในระดับหมู่บ้าน ให้กว้างขวางทั่วถึงมากขึ้น เช่น การจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้ครบทุกพื้นที่ เพื่อเป็นแกนนำในการจัดบริการด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมให้แก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย และผู้ยากไร้ในชนบทให้ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งเป็นศูนย์รวมในการประสานข้อมูลและประสานการดำเนินงานช่วยเหลือกันในชุมชน

- พัฒนาวิธีการปฏิบัติงานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ของหน่วยงานต่าง ๆ โดยเน้นวิธีการทำงานแบบผสมผสานและอาศัยรูปแบบสหวิชาชีพและให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการทางสังคมในชุมชนให้มากขึ้น

- สร้างเสริมข่ายการประสานงานการปฏิบัติงานและการส่งต่อผู้รับบริการของหน่วยงานที่ให้บริการทางสังคมในทุกระดับ เพื่อให้สามารถเกี่ยวพันกันในการให้บริการสังคมแก่ผู้รับบริการ โดยเฉพาะในการรับเรื่องราวและส่งต่อผู้รับบริการ เพื่อให้ได้รับสวัสดิการที่ตรงกับสภาพปัญหาความเดือดร้อนและจัดให้มีระบบการให้คำแนะนำปรึกษา (Consultation) ที่มีประสิทธิภาพ

- ขยายโครงการบริการสังคม (Social Service Program) โดยการประสานงานกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้บริการสังคมในด้านต่าง ๆ โดยการขยายโอกาสทางการศึกษา การมีงานทำ การบริการทางด้านสุขภาพและอนามัย ตลอดจนการคุ้มครองต่าง ๆ ตามความจำเป็นและความต้องการของผู้รับบริการหรือชุมชนด้วยการเพิ่มโครงการบริการทางสังคมโดยไม่จำกัดกลุ่มเป้าหมาย

- สนับสนุนหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ในการจัดระบบสวัสดิการสังคมแก่กลุ่มเป้าหมายในระดับท้องถิ่นให้มากขึ้น

- ส่งเสริมให้มีกองทุนสวัสดิการสังคมทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติถึงระดับหมู่บ้านและทุกระบบ เช่น ในระบบสวัสดิการด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย เป็นต้น เพื่อสามารถให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม รวมทั้งจัดให้มีสถานธนาถุเคราะห์ในบางพื้นที่ที่มีความจำเป็นเหมาะสม

3.2 พัฒนาระบบข้อมูลและงานวิชาการสวัสดิการสังคม สำหรับชี้แนะและสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ ทั้งในระดับมหภาคและจุลภาค โดย

- เร่งให้มีการจัดทำเครื่องชี้วัดและกำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการปฏิบัติงานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์อย่างจริงจัง ต่อเนื่อง

- พัฒนาระบบข้อมูลและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในงานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ ตลอดจนใช้แผนเป็นเครื่องมือในการประสานงานในทุกระดับ

- ให้ความสำคัญและสร้างระบบการติดตามประเมินผลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนให้มีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยเฉพาะการศึกษาปัญหาและแนวโน้มที่เกิดขึ้น และมีผลกระทบต่อประชาชนในการวางแผนและจัดสรรทรัพยากรมากขึ้น รวมทั้งการใช้ประโยชน์ในการปรับทิศทางและจัดลำดับความสำคัญในนโยบายด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับสภาพปัญหาให้มากยิ่งขึ้น

- สร้างและส่งเสริมประสิทธิภาพในการพัฒนาหน่วยงานอย่างเป็นระบบในรูปของศูนย์รวมสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ โดยเฉพาะการประสานข้อมูลตามระบบ กชช.ภ. และ จปฐ. โดยจะต้องประสานงานกับหน่วยงานหลักในเรื่องศูนย์รวมข้อมูลของประเทศ

3.3 ปรับปรุงโครงสร้างและการบริหารงานด้านสวัสดิการสังคม และสังคมสงเคราะห์ ให้สามารถรองรับต่อสภาพปัญหาสังคม และความต้องการด้านสวัสดิการสังคมขั้นพื้นฐานของประชาชนในการดำรงชีวิต โดยคำนึงถึงความสอดคล้องและความสมดุลกันกับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจตั้งแต่ช่วงสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2537-2539) และต่อเนื่องโดย

- ทบทวนบทบาทหน้าที่และภารกิจความรับผิดชอบของสถาบันสังคมต่าง ๆ ในการดำเนินงานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ และประสานงานในการปรับปรุงสถาบันดังกล่าวให้สามารถรองรับการพัฒนาทางด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ได้ โดยพัฒนาโครงสร้างการบริหารงานที่อยู่ในกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ให้สามารถปฏิบัติงานได้กว้างขวางและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- ประสานการจัดระบบการเงินการคลังของประเทศไทยให้มีสัดส่วนงบประมาณด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาสังคมและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และให้มีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการสังคม
- พัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนให้มีกลไกและข่ายการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐบาล ภาคเอกชนและภาคธุรกิจเอกชนในการดำเนินงานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ โดยยึดหลักการกระจายงานและความรับผิดชอบไปในระดับพื้นที่ การระดมสรรพกำลังจากทุกส่วนในสังคมมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยการเร่งพัฒนาระบบและเครือข่ายการประสานงานด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ ระหว่างหน่วยงานที่ทำงานด้านนี้ของภาครัฐบาล และระหว่างภาครัฐบาลกับเอกชนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผ่านทางคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชนทางด้านสังคม (กรอ.สังคม) และคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการสังคมแห่งชาติ (กสค.) และคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนางานสังคมสงเคราะห์ของจังหวัด ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ให้เป็นศูนย์รวมในการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยมีองค์กรถาวรเฉพาะรองรับ และมีองค์ประกอบของฝ่ายเลขานุการที่เหมาะสม เพื่อให้มีบทบาทในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ
- พัฒนาข่ายการประสานงานด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นให้สามารถเชื่อมโยงกันได้ โดยให้แต่ละระดับมีการประสานงานและแลกเปลี่ยนข้อมูลกันอย่างใกล้ชิด
- พัฒนาระบบการประสานงานและความร่วมมือด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์กับต่างประเทศ องค์กรเอกชนต่างประเทศที่ทำงานด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ทั้งวิชาชีพและอาสาสมัคร เพื่อให้มีความรู้ ทักษะและทัศนคติที่ดีต่องาน และพร้อมที่จะปฏิบัติงานทั้งในเชิงรุกและเชิงรับ
- เร่งขยายบุคลากรด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ให้เพียงพอและมีคุณภาพ ตลอดจนสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงานด้านนี้ โดยยกระดับสถานภาพของผู้ปฏิบัติงานและวิชาชีพด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ให้เป็นที่ยอมรับต่อสาธารณชน
- เร่งขยายจำนวนอาสาสมัครและจัดระบบงานอาสาสมัครเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานรับใช้สังคมได้อย่างเต็มที่

- พัฒนาการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องและต่อเนื่อง รวมทั้งพัฒนาระบบการประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดกระบวนการในการปฏิบัติงานร่วมกัน

3.4 ส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชนและครอบครัว มีส่วนร่วมกับทางราชการในการดำเนินงานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์

- ส่งเสริมบทบาทและสวัสดิการของสถาบันครอบครัวในรูปแบบต่างๆ ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่พื้นฐานในการช่วยเหลือสมาชิกในครอบครัวและมีบทบาทร่วมในการพัฒนาสังคม โดยเฉพาะให้มีสวัสดิการครอบครัวในรูปแบบที่เหมาะสมกับปัญหาและความต้องการของสังคมไทยของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย เช่น คนพิการ ผู้สูงอายุ

- ให้การสนับสนุนบทบาทของสถาบันครอบครัว โดยให้มีการยกเว้นภาษีบางประเภทเพื่อให้เกิดแรงจูงใจ แบ่งเบาภาระแก่ครอบครัว เช่น ครอบครัวผู้เลี้ยงดูบุคคลพิการหรือผู้สูงอายุในครอบครัว ผู้รับเลี้ยงเด็กเป็นบุตรบุญธรรม เป็นต้น

- พัฒนาบทบาทขององค์กรประชาชนทั้งในเมืองและชนบท โดยเฉพาะบทบาทของคณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลงานด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ในชุมชน ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม

- ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการจัดตั้งกองทุนในระดับต่างๆ เพื่อพัฒนางานสวัสดิการสังคมให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากกองทุนอื่นที่มีอยู่ในหมู่บ้านเพื่อช่วยงานสวัสดิการสังคม เช่น กองทุนเอนกประสงค์ (กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มกิจกรรมสตรี ฯลฯ) กองทุนเฉพาะกิจ (ธนาคารข้าว ควาย ฯลฯ) กองทุนช่วยเหลือผู้ไร้งาน กองทุนช่วยเหลือคนพิการในระดับชุมชน เป็นต้น

- ระดมการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งสถาบันทางสังคม เช่น วัด โรงเรียน ให้มีบทบาทในการพัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยเฉพาะการส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งผู้ให้และผู้รับ

- เร่งระดมทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งจากภาครัฐและเอกชน ตลอดจนองค์กรภาคธุรกิจเอกชน

3.5 ส่งเสริมให้มีการดำเนินงานป้องกัน แก้ไขปัญหาสังคมและพัฒนาสังคม ตลอดจนก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม โดยให้องค์กรเอกชนทั้งในรูปแบบมูลนิธิ สมาคมและองค์กรสาธารณกุศลต่าง ๆ รวมทั้งองค์กรภาคธุรกิจเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดระบบ และให้บริการด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ โดยเน้นการดำเนินงานตั้งแต่ช่วงสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2537-2539) และต่อเนื่อง ดังนี้

- เปิดโอกาสให้องค์กรเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนางานด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ โดยรัฐเป็นผู้อำนวยการความสะดวกและให้การส่งเสริมสนับสนุน

สนุนการดำเนินงานขององค์กรเอกชน โดยยอมรับให้องค์กรเอกชนที่บำเพ็ญสาธารณประโยชน์โดยไม่หวังผลกำไรเข้ามีส่วนร่วมกับภาครัฐบาลทั้งในระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับชุมชนโดยมีมาตรการที่ชัดเจนและเหมาะสมในการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรเอกชนในลักษณะกำกับดูแลมากกว่าการควบคุมและสั่งการ

- ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรเอกชนทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ตลอดจนกำหนดและพัฒนาแก้ไขกฎหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้องค์กรเอกชนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ โดยให้การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรเอกชนทั้งในด้านงบประมาณเพื่อดำเนินงานประจำปี กองทุนในรูปแบบต่าง ๆ การสนับสนุนด้านวิชาการ เช่น จัดประชุมสัมมนา อบรม การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ รวมทั้งบุคลากรในการดำเนินงานขององค์กรเอกชน

- เร่งดำเนินการพัฒนาและจัดระบบข้อมูลองค์กรเอกชนที่ทำงานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ทั่วประเทศ ให้เป็นปัจจุบัน และสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติ

- ส่งเสริมการจัดตั้งและขยายการดำเนินงานขององค์กรเอกชนในการแก้ไขปัญหาสังคมและพัฒนาสังคม ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะงานที่เป็นความคิดริเริ่ม งานรณรงค์เผยแพร่ รวมทั้งให้การสนับสนุนการมีส่วนร่วมขององค์กรชาวบ้าน สถาบันครอบครัวและองค์กรภาคธุรกิจเอกชน

- ให้องค์กรเอกชน องค์กรประชาชน สามารถเสนอข้อคิดเห็นต่อรัฐ การเข้าไปมีส่วนร่วมในกลไกของรัฐ เช่น ร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการชุดต่าง ๆ โดยเปิดโอกาสให้มีผู้แทนจากส่วนภูมิภาคเข้าร่วมเป็นกรรมการในส่วนกลาง การเปิดโอกาสให้ออกชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานตามกฎหมายต่าง ๆ เช่น การตรวจสอบโรงงานและสถานบริการ โดยในการนี้จะต้องมีมาตรการให้รัฐเข้าไปมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็นหรือร่วมในการดำเนินงานขององค์กรภาคเอกชนด้วย

- ปรับปรุงเรื่องการจัดทะเบียน มูลนิธิ สมาคม เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนมากกว่าการควบคุมการจัดตั้ง และดำเนินงานขององค์กรเอกชนที่บำเพ็ญสาธารณประโยชน์โดยไม่หวังผลกำไร รวมทั้งปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินงานให้สั้น กระชับและมีประสิทธิภาพ โดยให้มีหน่วยงานหลักในการส่งเสริม สนับสนุนและประสานงานกับองค์กรเอกชนที่ทำงานด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์โดยตรง และพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคหรือไม่เอื้อต่อการดำเนินงานขององค์กรเอกชน เช่น เรื่องภาษี

- กระตุ้นและสนับสนุนขยายการประสานงานขององค์กรเอกชนที่มีการทำงานด้านเดียวกันให้เข้มแข็ง และให้องค์กรประสานงานต่าง ๆ สามารถเป็นตัวแทนในการประสานงาน ทั้งระหว่างกันเองและรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- เร่งรณรงค์และเชิญชวนให้องค์กรภาคธุรกิจเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในงานด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ โดยให้มีหน่วยงานเข้าไปให้การสนับสนุนและกำหนดเป็นแผนงานโครงการเพื่อเป็นรูปธรรมมากขึ้น

3.6 ปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องกับงานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ให้ทันสมัยยิ่งขึ้น ตลอดจนส่งเสริมให้มีกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ ที่จะเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์และสภาพความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนโดย

- เร่งดำเนินการทบทวนกฎระเบียบเดิม เพื่อพัฒนาและปรับปรุงให้มีประสิทธิผล รวมทั้งส่งเสริมให้มีกฎหมาย ตลอดจนระดับข้อบังคับต่าง ๆ ที่ส่งเสริมและเอื้อต่อการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์

- แก้ไขระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย และระบบภาษีให้เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อสวัสดิภาพของประชาชนและการทำงานขององค์กรประชาชนและองค์กรเอกชน เพื่อการพัฒนาการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์

- เร่งให้มีกฎหมายสวัสดิการสังคม

3.7 ขยายการให้บริการประกันสังคมเพื่อให้ครอบคลุมประชาชนอย่างกว้างขวางและขยายความคุ้มครองกรณีประกันสุขภาพและสงเคราะห์บุตรภายในปี 2541 กรณีประกันการว่างงานเมื่อมีความพร้อมทางเศรษฐกิจในภาครัฐบาลและความพร้อมของนายจ้าง ลูกจ้างในการจ่ายเงินสมทบ รวมถึงขยายความคุ้มครองประกันสังคมไปยังสถานประกอบการที่มีลูกจ้างต่ำกว่า 10 คน ทั้งกองทุนเงินทดแทนและกองทุนประกันสังคม เพื่อให้ประชาชนและสมาชิกในครอบครัวมีหลักประกันอันมั่นคงในการดำรงชีวิตและขยายบริการฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงานให้แก่ลูกจ้างผู้ประกันตนที่พิการให้ทั่วถึงทุกภาค ตลอดจนส่งเสริมความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยในการทำงาน โดยสนับสนุนการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการป้องกันอันตรายในการทำงานของลูกจ้างหรือสนับสนุนหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของลูกจ้างเพื่อลดการประสบ อันตรายจากการทำงาน และป้องกันอุบัติเหตุและโรคที่เกิดจากการทำงาน

3.8 เพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการแก่ผู้ที่อยู่ในความคุ้มครองเพื่อให้ได้รับบริการโดยสะดวก รวดเร็วและเป็นธรรมทั้งในด้านบริการทางการแพทย์ การจ่ายประโยชน์ทดแทนและเงินทดแทน

3.9 ปรับปรุงประโยชน์ทดแทน เงินทดแทน ทั้งกองทุนเงินทดแทนและกองทุนประกันสังคมให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม โดยคำนึงถึงความช่วยเหลือที่จะให้แก่ผู้อยู่ในความอุปการะของลูกจ้างผู้ประกันตน ตลอดจนปรับปรุงวิธีการ และขั้นตอนการรับประโยชน์ทดแทนเงินทดแทนให้ลูกจ้างผู้ประกันตนได้รับบริการที่สะดวกรวดเร็วขึ้น

3.10 ปรับปรุงกฎหมายการประกันสังคม ตลอดจนแนวทางปฏิบัติงานให้ทันสมัยและเป็นสากล เพื่อความสะดวกในการบริหารงานและอำนวยความสะดวกสูงสุดแก่ลูกจ้างผู้ประกันตน

3.11 พิจารณานำเงินกองทุนทดแทนและกองทุนประกันสังคมไปลงทุนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ลูกจ้างและผู้ประกันตน ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม

3. ความต้องการการศึกษาและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาของแรงงานไทย

จากสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและจุดเน้นการพัฒนามีศูนย์กลางอยู่ที่คน ซึ่งถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ การจะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและมีศักยภาพมากขึ้น บทบาทสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การให้การศึกษา เพราะแนวทางการพัฒนาประเทศในอนาคตคือ การให้ความสำคัญกับการให้พลเมืองในประเทศได้รับการศึกษาที่หลากหลายและสอดคล้องต่อความต้องการของคนแต่ละกลุ่มได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มคนที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียน โดยเฉพาะแรงงานที่มีการศึกษาดำ คนในชนบทที่อยู่ภาคเกษตรกรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539: 57) ซึ่งเป็นผู้ที่ยด้อยโอกาสทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการศึกษานั้น การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิตเพื่อให้แรงงานที่มีการศึกษาดำมีความรู้พื้นฐานถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับการทำงาน มีการใช้เทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงทางด้านอาชีพจะเกิดอย่างรวดเร็วในระยะต่อไป จึงเป็นสิ่งจำเป็นจะต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน และที่สำคัญยิ่งกว่านั้นก็คือควรส่งเสริมและขยายเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการรวมตัวกันขององค์กรชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลาย ปัญหาความยากจน ปัญหาความตกต่ำของผลผลิตด้านเกษตรกรรม ปัญหาความเสื่อมสลายของครอบครัว ชุมชน ปัญหาจริยธรรม คุณธรรมที่เสื่อมถอยอันเป็นผลมาจากการพัฒนาที่ไม่สมดุล และเป็นค่านิยมทางด้านวัตถุมกกว่าความเจริญทางจิตใจในระยะที่ผ่านมา

ในการจัดการศึกษาดังกล่าว รวมทั้งการศึกษาอื่น ๆ ในทุกระดับ และทุกประเภทจำเป็นที่จะต้องเน้นการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้ดีขึ้น ทั้งในด้านหลักสูตร เนื้อหา และกระบวนการเรียนการสอน โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์และรู้จักแก้ปัญหา ตลอดจนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองได้ต่อไป โดยควรจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับท้องถิ่น ชุมชนและให้มีการเรียนรู้จากสภาพความจริง รวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน สังคม สำหรับความรู้ในด้านวิชาการที่จะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีที่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่อไปนั้นควรขยายการพัฒนากำลังคนระดับกลางและระดับสูงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งยังคงมีความขาดแคลนในระยะต่อไปข้างหน้า โดยในการศึกษา

และพัฒนากำลังคนดังกล่าวจะให้สถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและฝึกอบรมให้มากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้สามารถจัดการศึกษาอบรมให้สอดคล้องกับความต้องการและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นการระดมทรัพยากรจากภาคอื่น ๆ และก่อให้เกิดประสิทธิภาพดีขึ้นด้วย

บทบาทสำคัญของการศึกษา ปรัชญาและเป้าหมายในการพัฒนาการศึกษาควรประกอบด้วยระบบการศึกษาต้องเป็นการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong-Continuous Education) ในการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในสังคมนั้น ๆ ด้วยความร่วมมือกับระบบต่าง ๆ ในสังคม ผู้เรียนสามารถเรียนรู้การศึกษาตามความถนัดของตนเอง ทุกคนในสังคมมีความเสมอภาคที่จะได้รับการศึกษา รัฐบาลมีบทบาทในการให้บริการ โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ โดยศึกษาถึงรูปแบบทางการศึกษาที่สมควรจัดให้หลากหลาย เหมาะสมกับสภาพความต้องการการศึกษา ซึ่งรูปแบบของการจัดการศึกษาตามทฤษฎีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่จัดรูปแบบของการศึกษาเป็น 3 รูปแบบคือ

ก. การศึกษาในระบบ (Formal Education) คือ การศึกษาที่จัดทำอย่างมีระบบระเบียบแบบแผน มีหลักสูตรที่ตายตัว การเรียนการสอนมีขั้นตอนที่แน่ชัด มีระบบชั้นเรียน การประเมินผลผู้เรียนจะต้องทำตัวให้เข้ากับระบบ มีสถาบันหรือหน่วยงานรับผิดชอบในการเรียนการสอน เช่น การเรียนการสอนในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา

ข. การศึกษานอกระบบ (Nonformal Education) เป็นการศึกษตลอดชีวิต ไม่จำกัดอายุและวิชาที่จะต้องศึกษา ผู้เรียนสามารถเรียนด้วยตนเองและในบางครั้งอาจจะมีผู้สอนได้

ค. การศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) เป็นการศึกษโดยความสมัครใจ จากสภาพแวดล้อมโดยทั่วไป เช่น ข่าวสารจากวิทยุ โทรทัศน์หรือหนังสือพิมพ์

ขอบข่ายของการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์การ มีสาระสำคัญคือด้านความรู้ ได้แก่บรรดาหลักการ ทฤษฎี ระเบียบปฏิบัติที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องทราบ เพื่อให้การปฏิบัติงานในหน้าที่เป็นไปด้วยดี องค์การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ครบถ้วน รูปแบบของการให้ความรู้เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์การ อาจทำในรูปของการบรรยาย การประชุม การสัมมนา หรือการศึกษาดูงาน ส่วนในด้านทักษะเป็นการฝึกฝนเพื่อเพิ่มความชำนาญ ฝีมือในงานที่ต้องปฏิบัติการเพิ่มพูนทักษะของบุคลากรในองค์การจะดำเนินการโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ การทดลองให้ทำจากของจริง การฝึกอบรม นอกจากจะมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการให้ความรู้ ฝึกทักษะแล้วยังมีเจตคติต่อวิชาชีพ มีทัศนคติ ความสำนึก ความตั้งใจรับผิดชอบต่ออาชีพ ดังนั้นการเพิ่มพูนความรับผิดชอบเจตคติต่อการทำงานที่จะต้องปฏิบัติทั้งในฐานะที่เป็นสมาชิกขององค์การและสมาชิกของวิชาชีพ รูปแบบของการจัด อาจจะดำเนินการในรูปของการฝึกอบรม การสร้างกลุ่มสัมพันธ์ กลุ่มปรับปรุงคุณภาพของงานด้วย ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์การโดยการศึกษานั้นสามารถทำได้หลายรูปแบบ อาจจะเป็นการให้การศึกษ

โดยตรง ได้แก่ การส่งเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาโดยทางอ้อม การศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาดูงานหรือการให้สัมพัทธ์ของจริงกับงาน เพื่อการเรียนรู้และความเข้าใจ สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการประกอบอาชีพได้เหมาะสม โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษา การพัฒนาบุคลากรในองค์กร และการฝึกอบรม

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานไทย

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพของคนมาแต่โบราณกาล ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) การศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non-formal Education) หรือแม้แต่การศึกษาในระบบโรงเรียน (Formal Education) ความหลากหลายของการจัดการศึกษาก็เพื่อมุ่งพัฒนาคนให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ เพื่อสนองความต้องการและความจำเป็นของบุคคลและของสังคม (ประวัติศาสตร์การศึกษาไทย: บทนำ) ความต้องการการศึกษาเพื่อพัฒนาปัจเจกชน ไม่ว่าจะเป็กลุ่มใดก็ตามย่อมต้องการการศึกษาที่สอดคล้องต่อความต้องการเพื่อที่จะพัฒนาคน พัฒนาอาชีพ พัฒนาทักษะการทำงานของตนให้มีประสิทธิผล และมีความเจริญก้าวหน้า มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ โดยปรับให้เหมาะสมสอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงควรจัดให้ครอบคลุมทั้งวัตถุประสงค์ โครงสร้าง ระบบ หลักสูตร วิธีการสอน เนื้อหาวิชา และโดยเฉพาะเวลาที่จะให้การศึกษาไม่ควรจะกระทบกระเทือนถึงการประกอบอาชีพ ผู้เรียนสามารถเลือกเวลา สถานที่ รวมทั้งความจำเป็นของเนื้อหาในสาขาวิชาที่ต้องการเรียนรู้เพิ่มเติม เพื่อนำการศึกษามาพัฒนาตนเอง พัฒนางาน ส่งผลไปถึงพัฒนาสังคมด้วย การจัดการศึกษาให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้เรียนทำให้ไม่เกิดความสูญเปล่าทางการลงทุนด้านการศึกษา ผนวกกับความชัดเจนตรงตามความมุ่งหมายของผู้เรียนที่เห็นความสำคัญของการศึกษาได้กระจ่างว่าสามารถจะนำประโยชน์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ พัฒนางานได้ ในสังคมปัจจุบันโดยเฉพาะวัยเรียนที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ซึ่งถือเป็นวัยแรงงานที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศที่เห็นได้ชัด การจัดการศึกษาในกลุ่มแรงงานนี้จะใช้แนวทางการให้บริการการศึกษาแบบการศึกษาต่อเนื่องที่ผู้เรียนสามารถจะพัฒนาตนเองได้ตลอดเวลา โดยเรียกว่าการศึกษาตลอดชีวิต เป็นการศึกษาผู้ใหญ่ที่จัดในส่วนของการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่สามารถจะจัดได้ในสถานประกอบการที่มีคนงานมากกว่า 10 คน หรือจัดสอนตามศูนย์การศึกษานอกระบบโรงเรียน ในต่างประเทศ เช่น ประเทศแทนซาเนีย เน้นการจัดการศึกษาผู้ใหญ่กับการพัฒนาเพื่อรองรับการไม่รู้หนังสือ การพึ่งพาตนเอง เรียนรู้การปรับปรุงเป็นอยู่ของชีวิต เป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ โดยมีกลยุทธ์ในการบริการการศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพสังคม เศรษฐกิจ “เมื่อไรที่เขาต้องการการศึกษา ที่ไหนที่เขาต้องการ และจำนวนมากเท่าไรที่เขาต้องการ” (การศึกษานอกระบบกับการบูรณะชนบท, 2539: 1-5) กลยุทธ์ในการให้การศึกษาจะต้องสามารถเชื่อมระหว่างผู้เรียนกับความต้องการของชุมชนแต่ละท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม ระยะเวลาเรียนที่แตกต่างกัน ความแตก

ต่างของเนื้อหา ความสัมพันธ์กับทรัพยากรในท้องถิ่นและค่าใช้จ่ายที่ถูกต้อง โปรแกรมของกิจกรรมหลักที่กระบวนการศึกษาจัดให้กับกลุ่มแรงงานหรือกลุ่มผู้สนใจ ควรพัฒนาในด้านของสาระสำคัญดังนี้คือ

1. พัฒนาทักษะการเรียนรู้ของการอ่านและการเขียนเพื่อชดเชยการไม่รู้หนังสือ และเพื่อการศึกษาต่อในอนาคต
2. ส่งเสริมความสามารถเพื่อเพิ่มการผลิตและค่าจ้างหรือเพื่อได้มาซึ่งความรู้ใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพของผู้เรียน
3. สามารถเข้าใจ และแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม งานที่ทำอยู่
4. สนองตอบต่อความต้องการทางด้านนันทนาการ วัฒนธรรมและสังคม

สถานการณ์ในเอเชีย

จากการสำรวจของ UNESCO เกี่ยวกับพัฒนาการศึกษาในเอเชีย ระหว่างทศวรรษแรกของการพัฒนาได้ชี้ให้เห็นว่าอัตราการพัฒนาได้เพิ่มขึ้น แต่เมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนของความต้องการทางการศึกษายังห่างไกลกันอยู่มาก ในภาคพื้นทวีปเอเชีย ปัจจุบันมีผู้ไม่รู้หนังสือถึง 243 ล้านคน ซึ่งประชากรที่รู้หนังสือเหล่านี้อยู่ในวัยระหว่าง 18 ถึง 44 ปี โดยเฉพาะประชากรในวัยนี้ถือว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ถ้าการพัฒนาทางการศึกษายังอยู่ในอัตราต่ำเช่นนี้ แน่นอน มันไม่เป็นการยากเลยที่อัตราการไม่รู้หนังสือจะเพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัว ในบางประเทศมีคนไม่รู้หนังสือถึง 80% จะมีเพียงไม่กี่ประเทศเท่านั้นที่ไม่มีคนไม่รู้หนังสือเลย แต่เกือบทุกประเทศในภูมิภาคแห่งนี้ อัตราส่วนใหญ่ของผู้ใหญ่จะเป็นคนที่ไม่มีการศึกษา หรือมีการศึกษาน้อยกว่าระดับประถมศึกษา การกำจัดความไม่รู้หนังสือระหว่างทศวรรษเป็นการกระทำที่เล็กน้อยเท่านั้น อาจกล่าวได้ว่าอัตราการไม่รู้หนังสือได้เพิ่มขึ้นอย่างสูงทีเดียว

แรงงานส่วนใหญ่ของประเทศต่าง ๆ (ในเอเชีย) จะเป็นแรงงานทางเกษตร อุตสาหกรรมขนถ่ายหรือขนส่ง ถ้าหากว่าสามในสี่ของแรงงานดังกล่าวเป็นบุคคลที่รู้หนังสือ เราจะหวังความมีประสิทธิภาพจากบุคคลเหล่านี้ได้อย่างไร ในยุคแห่งความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และการพัฒนาเทคโนโลยี บุคคลที่รู้หนังสือไม่สามารถที่จะเป็นชาวนา คนงาน ช่างเทคนิค และประชากรที่มีประสิทธิภาพได้เลย แม้จะเป็นบิดา-มารดาที่ดีก็หาไม่ได้ นอกจากเขาเหล่านี้จะต้องพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาที่สำคัญ ประชากรที่มีประสิทธิภาพจะมีส่วนร่วมในหน้าที่ของพลเมืองและกิจการทางการเมือง ถ้าหากผู้ใหญ่เหล่านี้ไม่พัฒนาทักษะและความสามารถที่จำเป็นแล้ว ประเทศที่กำลังพัฒนาจะไม่สามารถต่อต้านการไม่รู้หนังสือ การว่างงาน ความยากจนและโรคภัยไข้เจ็บได้เลย ประเทศที่กำลังพัฒนาจะต้องเห็นความสำคัญของการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาของคนงาน

Hopkins ได้ชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของการศึกษาผู้ใหญ่ไว้ 12 ข้อ ที่สามารถปรับแต่งให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้ คือ

1. ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษาและด้านเวลาของผู้เรียน สามารถใช้เวลาว่างจากการทำงานของตน เสียค่าใช้จ่ายน้อยเพราะใช้อาคารสถานที่ที่มีอยู่แล้ว เช่น โรงเรียน วัด หรือในสถานประกอบการ
2. ผลการตอบสนองของการจัดการศึกษาเห็นทันตา เช่น การอบรมช่าง 1 เดือนก็สามารถทำงานได้ทันที
3. ผลตอบสนองของการศึกษาผู้ใหญ่มีอัตราสูงมาก ซึ่ง ศาสตราจารย์ Lewis กล่าวว่า “การลงทุนในรูปแบบภาคปฏิบัติสำหรับผู้ใหญ่ที่ไม่รู้หนังสือนั้นได้ผลมากกว่าการลงทุนสำหรับเด็กไม่รู้หนังสือ”
4. ความยืดหยุ่นของการศึกษาผู้ใหญ่สามารถนำไปแก้ปัญหาจริงได้ และสามารถนำไปปรับปรุงระบบการศึกษาในโรงเรียนได้อย่างดี
5. โปรแกรมการศึกษาผู้ใหญ่สามารถช่วยหลีกเลี่ยงความสูญเปล่าทางการศึกษาได้
6. การศึกษาผู้ใหญ่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับประสิทธิภาพทางการศึกษาให้ทันกับความเจริญทางเทคนิคต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบันมากกว่าการศึกษาในระบบโรงเรียน
7. การศึกษาทำให้เกิดความคิด ประสบการณ์ ความร่วมมือระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ช่วยกันค้นหาคำตอบของปัญหา ซึ่งเป็นการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจได้ทางอ้อม
8. การศึกษาประเภทนี้สามารถเชื่อมโยงระหว่างคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ให้สามารถปรับความคิด ประสบการณ์เข้าหากันได้ มีการปรับตัวอยู่เสมอ
9. การศึกษาของคนงานเป็นการจัดขึ้นด้วยความต้องการ และความสมัครใจของผู้เรียนที่เต็มไปด้วยความกระตือรือร้น เพราะเกิดจากความสมัครใจ การเรียนรู้จะเกิดได้อย่างรวดเร็ว
10. คนงานต่างตระหนักในหน้าที่รับผิดชอบต่อครอบครัว สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา จึงถือว่าเป็นประสบการณ์ส่วนหนึ่งของชีวิต
11. การศึกษาของผู้ใหญ่จะส่งเสริมความเข้าใจในเป้าหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติและส่งเสริมบทบาทของคนงานแต่ละบุคคล
12. คนงานมีความสนใจในปัญหาเบื้องต้นเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมากกว่าทฤษฎีที่จะเป็นนามธรรม เขามีความต้องการที่จะนำทฤษฎีออกใช้ในภาคปฏิบัติ และคนงานเหล่านี้จะสามารถทำงานได้ดี

การศึกษาของผู้ใหญ่และคนงาน

ในช่วงระยะหลังสงคราม นักเศรษฐศาสตร์ได้พุ่งเล็งการแก้ปัญหาการพัฒนาในด้าน การสำรวจทรัพยากร และการลงทุนในอุตสาหกรรมต่าง ๆ สภาพการค้าระหว่างประเทศ

(International Trade Union) ได้เน้นถึงบทบาทอันสำคัญของการศึกษาผู้ใหญ่ในการพัฒนาสังคม นอกจากนี้ยังได้กล่าวว่า การวางแผนการศึกษาควรเน้นการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาคณานให้มากเพื่อเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเพื่อปรับปรุงคุณภาพแรงงานที่มีอยู่ (การศึกษาผู้ใหญ่กับการพัฒนาสังคม, 2535: 47) และรูปแบบในการจัดที่นิยมคือ การศึกษานอกระบบโรงเรียน

การศึกษานอกระบบโรงเรียน

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน แบ่งประเภทการจัดการศึกษาเป็น 3 ประเภท คือ การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่อง การศึกษาเพื่อเพิ่มพูนทักษะอาชีพ และการบริการข่าวสารข้อมูล

การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่อง

หมายถึง การศึกษาที่ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ในระดับพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิต มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และรู้จักหาข้อมูลประกอบการคิดการตัดสินใจในการดำรงชีวิตประจำวัน โดยจัดหลักสูตรเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาที่ส่งเสริมให้ประชาชนสามารถอ่านออกเขียนได้ เทียบได้กับหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญระดับที่ 2 แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

- ประเภทชั้นเรียน
- ประเภทอาสาสมัครเดินสอนพื้นที่ราบ
- ประเภทการศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา (ศศข.) หรือประเภทอาสาสมัครเดินสอนชาวเขา

2. การศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ เป็นการศึกษาที่ส่งเสริมให้บุคคลทั่วไปที่ไม่มีโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียน ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม จัดการศึกษาเป็น 3 ระดับ ดังนี้

- (1) ระดับประถมศึกษา
- (2) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
- (3) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

แต่ละระดับการศึกษาจัดการเรียนเป็น 3 ประเภท ดังนี้

(1) ประเภทชั้นเรียน ดำเนินการจัดในรูปแบบชั้นเรียนคล้ายกับระบบโรงเรียนทั่วไป

(2) ประเภททางไกล ดำเนินการจัดสอนโดยใช้สื่อผสม ได้แก่ การเรียนจากเอกสารบทเรียน รับฟังรายการบทเรียนจากวิทยุ โสตทัศนูปกรณ์ ทางหนังสือสารไปรษณีย์และการพบกลุ่มผู้เรียน

(3) ประเภทตนเอง ดำเนินการจัดการสอนโดยผู้เรียน เรียนจากเอกสารบทเรียนด้วยตนเองและการพบกลุ่มผู้เรียน

3. การขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง การจัดการศึกษาให้ผู้เรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ พ.ศ.2530 หรือหลักสูตรประกาศนียบัตรอาชีพ หรือหลักสูตรอื่นใดที่สร้างขึ้นโดยวิธีการนอกระบบโรงเรียน หลักสูตรโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ในปีงบประมาณ 2534 ดำเนินการ 2 หลักสูตร คือ

(1) หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2530 โดยจัดการเรียนการสอนใน 3 วิธีเรียน

(2) หลักสูตรประกาศนียบัตรอาชีพ (ปอ.) พ.ศ.2533 ซึ่งกำหนดเวลาเรียนตามหลักสูตรไว้ไม่น้อยกว่า 3 ปี คือ ปอ.1 ปอ.2 และ ปอ.3

การศึกษาเพื่อเพิ่มพูนทักษะอาชีพ

หมายถึง การศึกษาที่ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ทักษะวิชาชีพ โดยการจัดการเป็นหลักสูตรระยะสั้น ๓ ทั้งแบบประจำที่และเคลื่อนที่ไปฝึกอบรมวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ตามที่ประชาชนต้องการ มี 2 ประเภท คือ

1. การศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ หลักสูตรระยะสั้น ใช้เวลาเรียนตั้งแต่ 50-300 ชั่วโมง

2. การจัดกลุ่มสนใจ สอนวิชาชีพและความรู้ทั่วไปตามความสนใจและความต้องการที่แตกต่างกัน ใช้เวลาเรียน 5-30 ชั่วโมง โดยจัดสอนเป็นกลุ่มผู้เรียน กลุ่มละประมาณ 15 คน

หมวดวิชาชีพ

หมายถึง การแบ่งหมวดวิชาชีพการศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น และกลุ่มสนใจ มี 6 หมวดวิชาชีพ คือ

1. หมวดวิชาชีพอุตสาหกรรม ได้แก่ เครื่องยนต์ ไฟฟ้า วิทยุ โลหะ ช่างกล โรงงาน ซ่อมแอร์ ตู้เย็น ฯลฯ

2. หมวดวิชาชีพคหกรรม/การช่างทั่วไป ได้แก่ ตัดเย็บเสื้อผ้า อาหารและขนม เสริมสวย ศิลปประดิษฐ์ ฯลฯ
3. หมวดวิชาชีพธุรกิจ ได้แก่ บัญชี พิมพ์ดีด ชวเลข การเงินการธนาคาร การตลาด ฯลฯ
4. หมวดวิชาชีพการเกษตร ได้แก่ ทำไร่ ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ฯลฯ
5. หมวดวิชาชีพศิลปกรรม ได้แก่ หัตถกรรมเครื่องดิน เครื่องไม้ เครื่องรัก เครื่องหนัง จิตรกรรม ศิลปการพิมพ์ หัตถศิลป์ ฯลฯ
6. หมวดวิชาชีพอื่น ๆ ได้แก่ หมวดวิชาชีพที่นอกเหนือจาก 5 หมวด ได้แก่ ป้องกันตัว มัคคุเทศก์ ถ่ายรูป ฯลฯ

กรมการศึกษานอกโรงเรียน มีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมการศึกษาในระบบ โรงเรียน จัดการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมีกระบวนการใดการดำเนินงานดังนี้

1. จัดทำนโยบายการศึกษานอกโรงเรียนแห่งชาติ วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา
2. จัดทำแผนงานและโครงการการศึกษานอกโรงเรียน วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
3. จัดทำงบประมาณ
4. พัฒนารูปแบบและหลักสูตรการจัดการศึกษานอกโรงเรียน พัฒนางาน วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
5. จัดทำมาตรฐานการศึกษานอกโรงเรียน วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. จัดการศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัยและส่งเสริมการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน
7. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน องค์กร ชุมชน ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดเครือข่ายในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน
8. ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของกรม หรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานปี 2538 กรมการศึกษานอกโรงเรียน

นโยบายที่ 1 การศึกษาพื้นฐาน

1.1 มุ่งจัดการศึกษาให้กับผู้ไม่รู้หนังสือไทยในกลุ่มผู้ที่อ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้ และฟื้นฟูประสิทธิภาพการรู้หนังสือของผู้ที่ลืมหนังสือ เพื่อให้มีความรู้พื้นฐานในการใช้ภาษาไทยสำหรับการติดต่อสื่อสาร ตลอดจนแสวงหาความรู้เพิ่มเติม รวมทั้งเกิดความภูมิใจในความเป็นคนไทย

1.2 มุ่งจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่ไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นผู้ขาดโอกาสในกลุ่มเป้าหมายเกษตรกร ผู้ใช้แรงงาน ผู้ใหญ่บ้านและผู้นำท้องถิ่น ประชาชนชายแดนชนต่างภาษาและวัฒนธรรม ทหารกองประจำการ ผู้ต้องขัง สตรี และคนพิการ เพื่อยกระดับความรู้และพัฒนาคุณภาพชีวิต ตลอดจนเปิดโอกาสให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศโดยรวม

จุดเน้นการดำเนินงาน

1. กลุ่มเป้าหมายผู้ไม่รู้หนังสือ ให้ดำเนินการสำรวจรายชื่อผู้ไม่รู้หนังสือในแต่ละพื้นที่ให้เป็นปัจจุบันและมีตัวตนจริง โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีอายุต่ำกว่า 50 ปี หากพื้นที่ใดสำรวจไม่พบผู้ไม่รู้หนังสือให้ยืนยันว่าเป็นพื้นที่ปลอดผู้ไม่รู้หนังสือแล้ว

2. กลุ่มเป้าหมายผู้ที่ยังไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้ดำเนินการสำรวจและจัดทำทะเบียนกลุ่มเป้าหมายที่ยังไม่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาไว้เช่นเดียวกับกลุ่มผู้ไม่รู้หนังสือ

3. ให้วางแผนจัดการศึกษาให้แก่ผู้ไม่รู้หนังสือ และผู้ที่ยังไม่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา โดยให้ความชัดเจนในเรื่องระยะเวลาการดำเนินงานในแต่ละปี และยุทธศาสตร์การดำเนินงาน

4. ให้มุ่งเน้นการดำเนินงานด้านคุณภาพของการศึกษาโดยพยายามเร่งรัดกำกับดูแลให้กลุ่มเป้าหมายได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนอย่างแท้จริง เพื่อให้สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายของแต่ละหลักสูตร

นโยบายที่ 2 การศึกษาระดับมัธยมศึกษา

2.1 เร่งจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตอนปลาย และประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปอ.) ในกลุ่มเป้าหมายผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และไม่ได้ศึกษาต่อ เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา ทหารกองประจำการ ผู้ต้องขัง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำท้องถิ่น เกษตรกร ผู้ใช้แรงงาน ประชาชนชายแดน สตรี และคนพิการ เพื่อตอบสนองการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ

2.2 ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาแก่ผู้ที่ยอยู่นอกระบบโรงเรียน โดยเพิ่มมาตรการต่าง ๆ ในรูปบัตรส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียน การเจาะลึกกลุ่มเป้าหมายและมาตรการอื่น ๆ ที่มุ่งใจให้กลุ่มเป้าหมายมาเรียนอย่างกว้างขวาง

2.3 ส่งเสริมการเทียบโอนความรู้ทั้งวิชาสามัญ วิชาคุณภาพชีวิตและวิชาชีพให้กับกลุ่มเป้าหมายนอกระบบโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่มีประสบการณ์หรือความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน หรือได้รับบริการจากหน่วยงานอื่น ให้นำหลักสูตรหรือความรู้ความชำนาญนั้นมาสอบวัดเพื่อเทียบโอนตามหลักสูตรของกรมการศึกษานอกโรงเรียนระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และหลักสูตรอาชีพซึ่งมีศักดิ์และสิทธิเช่นเดียวกับการศึกษาในระบบโรงเรียน

จุดเน้นการดำเนินงาน

1. ให้มีการสำรวจกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้ารับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาในแต่ละกลุ่ม แต่ละระดับ อย่างชัดเจนและเตรียมวางแผนจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

2. ให้มีการนิเทศ กำกับ ดูแล ให้กลุ่มเป้าหมายได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพโดยมีการกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานด้านคุณภาพ

3. ให้ศึกษาและเตรียมการในการรับนักศึกษาในภาคเรียนที่ 1/2538 ซึ่งจะมีการใช้ระบบเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญตามแนวนโยบายใหม่ ซึ่งต้องระมัดระวังในเรื่องอายุของผู้เรียนและเวลาเรียน

นโยบายที่ 3 การศึกษาอาชีพ

3.1 ส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาอาชีพร่วมกับโรงงานและสถานประกอบการให้กับกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้แรงงานที่มีพื้นฐานความรู้ต่ำกว่ามัธยมศึกษา ผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และไม่ได้ศึกษาต่อ สตรีและเกษตรกร ให้ได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในสถานประกอบการ

3.2 ส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาวิชาชีพและอาชีพอิสระร่วมกับหน่วยงานพัฒนาอื่น ๆ ให้กับกลุ่มเป้าหมาย เกษตรกร ผู้นำท้องถิ่น ประชาชนชายแดน ชนกลุ่มชนแออัด เยาวชนสตรี คนพิการ ผู้ต้องขัง ทหารกองประจำการและกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องโดยเน้นทักษะในเรื่องการจัดการ การตลาด คุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้สามารถเรียนรู้และนำไปใช้ได้อย่างครบวงจร

3.3 ส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนวิชาชีพโดยการศึกษากาไกล เพื่อรองรับหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช. ทางไกล)

3.4 ส่งเสริมการสอนภาษาต่างประเทศและภาษาไทยสำหรับกลุ่มเป้าหมายดำเนินการในเชิงธุรกิจและส่งเสริมความสัมพันธ์ตามแนวบริเวณชายแดน เพื่อให้สามารถ

ติดต่อบริการในทางธุรกิจการค้า แลกเปลี่ยนทางวิชาการและวัฒนธรรมประเพณีได้ดียิ่งขึ้น

จุดเน้นการดำเนินงาน

1. การจัดการศึกษาวิชาชีพ ให้เน้นอาชีพที่ผู้เรียนเรียนแล้วสามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้ หรือนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้เป็นหลัก

2. ให้แต่ละหน่วยงานปรับปรุงคุณภาพของอุปกรณ์และวัสดุการเรียนการสอนให้เหมาะสมและทันสมัย ตลอดจนการปรับปรุงอาคารสถานที่และโรงฝึกงานให้สะอาดและเหมาะสมที่จะใช้จัดการเรียนการสอน

3. มุ่งเน้นคุณภาพของครูผู้สอนวิชาชีพ โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ชำนาญการ ผู้ประสบความสำเร็จในงานอาชีพในท้องถิ่น ซึ่งเป็นที่ยอมรับ ยกย่อง มาเป็นครูผู้สอนวิชาชีพ ทั้งที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนสามารถใช้กระบวนการสรรหาเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติในการพัฒนาคุณภาพครูผู้สอนวิชาชีพด้วย

นโยบายที่ 4 การให้บริการข่าวสารข้อมูล

4.1 มุ่งพัฒนาระบบการให้บริการของห้องสมุดประชาชนทุกระดับ ทุกประเภท ให้จัดกิจกรรมบริการหนังสือและสื่อ ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์ข้อมูลชุมชน และกิจกรรมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

4.2 ส่งเสริมให้โรงเรียนประถมศึกษาในระดับตำบลจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หรือให้บริการหนังสือและกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนแก่ประชาชนในระดับตำบล

4.3 ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน โดยมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับสภาพและความต้องการของชุมชน

4.4 ส่งเสริมให้สื่อมวลชน ชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ สร้างสรรค์กิจกรรมในการให้ความรู้เฉพาะเรื่อง โดยการฝึกอบรม การจัดนิทรรศการ หนังสือพิมพ์แผ่นพับ ภาพยนตร์ หอกระจายข่าว ฯลฯ เพื่อให้บริการการศึกษาตามอัธยาศัยแก่ประชาชนโดยทั่วไป

จุดเน้นการดำเนินงาน

1. เน้นการจัดระบบเครือข่ายของห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัด อำเภอ ศูนย์การเรียนรู้ระดับตำบล และที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ให้มีการเชื่อมโยงกิจกรรมและหมุนเวียนสื่ออย่างต่อเนื่อง

2. เน้นประสิทธิภาพในการจัดซื้อและจัดส่งหนังสือพิมพ์ให้กับที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน โดยเฉพาะการจัดทำทะเบียนรับหนังสือในแต่ละที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

3. ให้ประสานงานกับโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นประธานกลุ่มโรงเรียนในแต่ละตำบลในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนขึ้นในโรงเรียนประถมศึกษา

4. ให้มีการจัดทำแผนปรับปรุงที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านให้มีคุณภาพให้จัดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในพื้นที่ที่มีประชาชนผู้ใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านได้ไม่เหมาะสมให้ยุบและย้ายได้

5. ให้ปรับปรุงคณะกรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านให้เป็นปัจจุบันและมีศักยภาพในการทำงาน โดยเน้นให้มีผู้มาใช้บริการเพิ่มมากขึ้น

นโยบายที่ 5 เทคโนโลยีทางการศึกษา

5.1 มุ่งจัดการศึกษาโดยนาระบบดาวเทียม มาใช้ในการจัดการศึกษาทางไกล เพื่อเสริมการจัดการศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาในระบบโรงเรียน โดยจัดให้มีงานรับสัญญาณดาวเทียมเพื่อการศึกษาในพื้นที่ชนบทเป้าหมาย ตลอดจนส่งเสริมให้มีการนำรายการวิทยุและโทรทัศน์ออกเผยแพร่ทางสื่อมวลชนอื่น ๆ

5.2 มุ่งเน้นการจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในลักษณะวิทยุโรงเรียน วิทยุเพื่อการศึกษา โทรทัศน์โรงเรียน โทรทัศน์เพื่อการศึกษา และระบบทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อการจัดการศึกษานอกโรงเรียน และเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียนโดยปรับปรุงในด้านคุณภาพให้มีความเหมาะสมและทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนพัฒนาศักยภาพการผลิตรายการของศูนย์ผลิตรายการโทรทัศน์และวิดีโอเทปเพื่อการศึกษา

5.3 มุ่งจัดและผลิตรายการโทรทัศน์ รายการวิทยุและวิดีโอเทปเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยจะให้บริการกับผู้เรียนในหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาในระบบโรงเรียนและประชาชนทั่วไป

จุดเน้นการดำเนินงาน

1. ให้ดำเนินการวางแผนการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โดยกำหนดพื้นฐานผู้รับบริการและสถานศึกษาที่เป็นเครือข่ายที่ชัดเจน

2. ให้ประสานงานสร้างเครือข่ายกับสถานศึกษาในพื้นที่ โดยเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษาให้เข้าร่วมโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

นโยบายที่ 6 วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา

6.1 ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อย่างกว้างขวาง เพื่อนำความรู้ไปพัฒนาประเทศตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับการพัฒนาสังคม

ของประเทศ โดยจัดให้มีศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาแห่งชาติและศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาจังหวัด

6.2 จัดการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ เน้นหนักในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ดาราศาสตร์และอวกาศ โดยศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาแห่งชาติกรุงเทพฯ สำหรับศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในเซตริงสิตเน้นหนักในด้านธรรมชาติวิทยาสิ่งแวดล้อม และศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาเคลื่อนที่

6.3 ส่งเสริมการเรียนรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสำหรับการศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาเพื่อส่งเสริมการศึกษาในโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยเน้นหนักการพัฒนาอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

6.4 ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา โดยวิธีการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อเป็นพื้นฐานให้ประชาชนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้หรือวิชาการทางด้านวิทยาศาสตร์ในการดำรงชีวิต ซึ่งจะตอบสนองกับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม

จุดเน้นการดำเนินงาน

1. เน้นการจัดตั้งศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาตามมติคณะรัฐมนตรี โดยจังหวัดที่ยังไม่ได้เป็นเป้าหมายของการดำเนินงานในปี 2538 ไม่ต้องดำเนินการในเรื่องนี้
2. ให้อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะกิจกรรมค่ายวิทยาศาสตร์

นโยบายที่ 7 การพัฒนาคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียน

7.1 มุ่งพัฒนาระบบการเรียนการสอนโดยอาศัยนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ และกระบวนการวิจัย นิเทศ ติดตามและประเมินผลเข้ามสนับสนุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาชุดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญทุกระดับและวิธีการเรียน

7.2 มุ่งพัฒนาศาสตร์และศิลป์ของการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นประสพการณ์ที่มีคุณค่าเพื่อการเป็นผู้นำทางด้านวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียนควบคู่ไปกับมาตรฐานทางวิชาการของมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนวิชาการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาผู้ใหญ่

7.3 มุ่งพัฒนาบุคลากรกรมการศึกษานอกโรงเรียนให้มีควมรู้ ความสามารถทางการศึกษาในการจัดการเรียนการสอน การดำเนินงานในรูปของโครงการ การประสานงานและการบริหารงาน ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรจากหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชนให้สามารถเป็นเครือข่ายในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน

7.4 ส่งเสริมและพัฒนาระบบเครือข่ายการดำเนินงานการศึกษาออกโรงเรียนทั้งภาครัฐ เอกชน และสื่อมวลชนในการจัดการศึกษาออกโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัย และเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียน

จุดเน้นการดำเนินการ

1. เน้นการพัฒนาระบบการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา
2. ปรับกระบวนการวิจัย การนิเทศ การติดตามและประเมินผล โดยเฉพาะการจ้างศึกษานิเทศก์อาสาจากครูโรงเรียนประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาเข้าไปช่วยนิเทศการเรียนการสอน
3. เน้นการพัฒนาบุคลากรให้ได้รับความรู้ใหม่อยู่เสมอ
4. ให้ทุกหน่วยจัดทำระบบส่งเสริมเครือข่ายของตนเอง เพื่อให้มีกำลังใจทำงานมากขึ้น โดยเฉพาะการส่งผ่านมาที่กรมเพื่อสนับสนุนให้กำลังใจแก่เครือข่ายต่อไป

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การบริการด้านการศึกษาเป็นปัจจัยหลักที่รัฐบาลไม่ว่าชุดใด สมัยใดต้องบริการให้กับประเทศของตน ด้วยสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน ความหลากหลายของการให้บริการด้านศึกษามีปรากฏในหลายรูปแบบ เช่น การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการศึกษาภาคบังคับที่บริการให้กับผู้เรียนตั้งแต่อายุ 6-11 ปี ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานโดยใช้เวลาเรียน 6 ปี (การศึกษาไทย, 2535) การศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดนอกเหนือจากการศึกษาในระบบโรงเรียนเพื่อให้พลเมืองในประเทศของตนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานะของสังคมยุคโลกาภิวัตน์ (การศึกษานอกระบบโรงเรียน, 2538: 1) และด้วยประกาศโดยองค์การสหประชาชาติ ตั้งแต่ 10 ธันวาคม พ.ศ.2491 ได้กำหนดไว้ในข้อที่ 26 แห่งปฏิญญาว่า “ทุกคนมีสิทธิในการศึกษา การศึกษาจะต้องให้เปล่าอย่างน้อยในชั้นประถมศึกษา และการศึกษาขั้นพื้นฐาน การประถมศึกษาต้องเป็นการบังคับ (พื้นฐานการศึกษา, 2534) บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2540)

ด้วยบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา ความจำเป็นที่จะต้องจัดการศึกษาให้ทั่วถึงและเหมาะสมกับพลเมืองของตน ควรได้ตระหนักถึงการศึกษาสภาพปัญหาทางการให้บริการการศึกษาไม่ว่าจะเป็นวิธีการจัดการปฏิบัติหรือหลักสูตรทางการศึกษา หากได้ศึกษาถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว ภาวะการลงทุนที่สูญเปล่าทางการศึกษาจะลดน้อยลง มีผลงานวิจัยที่ศึกษาสภาพ

ปัญหาทางการศึกษาของ โยธิน ใจชื่น (2527) ได้วิจัยเกี่ยวกับ “ปัญหาและความต้องการ ด้านการศึกษานอกระบบของประชาชนในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ จากกลุ่มประชาชน 6 หมู่บ้าน จำนวน 279 คน และผู้นำท้องถิ่น จาก 6 หมู่บ้าน จำนวน 46 คน พบว่าขาดหน่วยงานที่จะเปิดอบรม วิชาชีพให้ ซึ่งเป็นปัญหาในภาพรวมเพราะประชาชนในเขตทุ่งกุลาร้องไห้มีความต้องการ การศึกษานอกระบบในด้านสายอาชีพ เช่น การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การอุตสาหกรรม การค้าขาย กับการตลาดเพื่อจำหน่ายผลผลิต รวมทั้งมีความสนใจด้านเงินทุน เงินหมุนเวียนและการ สหกรณ์ ส่วนในด้านของความรู้ด้านแรงงานและวิชาชีพทางช่าง เช่น ช่างก่อสร้าง ช่างซ่อมรถยนต์ ช่างไฟฟ้า วิทยุ ซึ่งเป็นปัญหาที่พบในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ทางด้านสายอาชีพ

สำหรับวัยแรงงานที่เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจจะมีความต้องการ การศึกษาแบบใด เราสามารถศึกษาได้จากผลการวิจัยของ

อำนาจ แดงศรี (2532) ได้ศึกษาเรื่อง “สภาพและความต้องการการศึกษานอก โรงเรียนด้านอาชีพของประชาชน เขตพื้นที่ชายฝั่งตะวันออก” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชน ต้องการหลักสูตรการศึกษาด้านวิชาชีพระยะสั้นมากที่สุด รวมทั้งด้านเนื้อหาความรู้วิชาช่าง คหกรรม ต้องการครู และวิธีการสอนที่ได้ลงมือปฏิบัติจริงในงานด้านอาชีพและต้องการนำ ความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้มากที่สุด เวลาที่สะดวกในการเรียนคือ จันทร์-ศุกร์ในตอนค่ำ

สิริกาญจน์ วีระพันธ์ (2535) ศึกษาความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียน ของผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรม: การศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสิงห์บุรีที่มีภูมิหลังต่างกันในด้านอายุ ระดับการศึกษาและรายได้ ผลการวิจัยพบว่าผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมมีความต้องการการ การศึกษานอกระบบโรงเรียนประกอบด้วย

1. ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานและด้านการรับบริการข่าวสารข้อมูลในระดับปานกลาง ส่วนด้านการเพิ่มพูนทักษะอาชีพมีความต้องการในระดับน้อย
2. ผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมที่มีอายุน้อยกว่า มีความต้องการการศึกษานอกระบบ โรงเรียน ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการรับรู้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูน ทักษะอาชีพมากกว่าผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมที่มีอายุมากกว่า
3. ผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมที่มีระดับการศึกษาปานกลาง (ม.3-ปวช.) มีความ ต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการรับรู้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะอาชีพมากกว่าผู้มีการศึกษาระดับอื่น ๆ ทุกระดับ
4. ผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมที่มีรายได้น้อยกว่า มีความต้องการการศึกษานอก ระบบโรงเรียนด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการรับรู้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มทักษะ อาชีพมากกว่าผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมที่มีรายได้มากกว่า

พรรณทิพา งามสม (2530) ศึกษาเรื่อง “ความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิงห์ทอง: การศึกษาเฉพาะกรณีโรงงานไทยเท็กซิน จำแนกตามเพศ

อายุ ระดับการศึกษาและรายได้” ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอมีความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการศึกษาพื้นฐาน ด้านการรับบริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะอาชีพในระดับปานกลาง ส่วนในด้านของความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงานที่มีเพศต่างกัน อายุต่างกัน รายได้ต่างกัน มีความต้องการการศึกษาในด้านความรู้พื้นฐานการรับบริการข่าวสารข้อมูล ด้านการเพิ่มพูนทักษะอาชีพ ความต้องการไม่แตกต่างกัน นอกจากนั้นพบว่าผู้ใช้แรงงานที่มีการศึกษาสูงกว่ามีความต้องการการศึกษานอกระบบในองค์ประกอบสามด้านดังกล่าว มีความต้องการการศึกษามากกว่าผู้ใช้แรงงานที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า

ผลการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของการให้บริการการศึกษา ผนวกกับความต้องการการศึกษาของผู้ใช้แรงงานไม่ว่าจะเป็นแรงงานสิ่งทอ แรงงานอุตสาหกรรม หรือประชาชนในเขตพื้นที่ที่มีแหล่งงานอยู่ มีความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพราะการศึกษานอกระบบโรงเรียนสามารถสนองความต้องการของผู้ใช้แรงงานได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่แรงงานจะนำไปปฏิบัติใช้ในการดำรงชีวิตได้ตรง โดยเฉพาะด้านการเพิ่มพูนทักษะอาชีพ นอกจากการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ให้บริการด้านการศึกษาได้ครอบคลุมทั้งความรู้พื้นฐานด้านข่าวสารข้อมูลและด้านอาชีพแล้ว การที่มนุษย์ในสังคมปัจจุบันจะอยู่ในสังคมได้ต้องมีการปรับตัวและพัฒนาความต้องการของตนเพื่อปรับแต่งให้เหมาะกับสังคมที่เปลี่ยนไป